

Univerzita J. Selyeho

Pedagogická fakulta

Bratislavská cesta 3322, P.O.Box 54, 945 01 Komárno

Návrh tém dizertačných prác v študijnom programe Didaktika nemeckého jazyka a literatúry a slovenského jazyka a literatúry na akademický rok 2026/2027

Proposal of thesis topics in the study programme Didactics of German Language and Literature and Slovak Language and Literature for the academic year 2026/2027

Javaslat disszertációs dolgozati témákra az A német nyelv és irodalom és a szlovák nyelv és irodalom didaktikája tanulmányi programban a 2026/2027-es akadémiai évre

Školiteľ / Supervisor / Témavezető	Téma / Topic / Téma
<p>PD Dr. phil. habil. Attila Mészáros Katedra nemeckého jazyka a literatúry Német Nyelv és Irodalom Tanszék Department of German Language and Literature meszarosa@ujs.sk</p>	<p>MI-alapú megoldások a német mint idegen nyelv oktatásában a nyelvi készségek fejlesztéséhez</p> <p>A tervezett disszertációs projekt az MI-alapú voice tutorok és azok potenciáljának szisztematikus kutatásával foglalkozik a német mint idegen nyelv oktatásában a szóbeli interakciós kompetencia fejlesztése céljából. Tekintettel arra, hogy az intézményesített oktatásban a szabad beszéd-készségek elsajátítása gyakran időbeli korlátok és érzelmi akadályok miatt korlátozott, a Voice-to-Voice MI-rendszerek (V2V) alkalmazása jelentős technológiai és didaktikai fordulópontot jelent. A doktorjelölttől elvárt, hogy ne csak leíró módon rögzítse ezt az innovációs potenciált, hanem tudományosan megalapozott módon értékelje annak hatékonyságát a nyelvi produkció és a tanulói önállóság változásának tekintetében.</p>

A disszertációs projekt középpontjában egy elméletileg megalapozott modell kidolgozása áll, mely alapul szolgálhat az ún. digitális nyelvtanár fogalmának kibontásához. Ennek során az interakciós kompetencia (a GER szerint) példáján keresztül kell tisztázni, hogy az MI milyen mértékben tud adaptív scaffolding-rendszerként működni. A disszertáció így hidat képez a nyelvtanulás elméleti alapjai és az MI-támogatott tanulási környezetek gyakorlati kialakítása között.

A kutatási teljesítmény tekintetében egy igényes, mixed-methods alapú módszertani terv szükséges, amely túlmutat a hagyományos TAM-vizsgálatokon. A pályázók képesítési profilja ezért a digitális didaktika iránti nagyfokú affinitás mellett interdiszciplináris reflexióra való képességet is megkövetel a nyelvdidaktika, a számítógépes nyelvészet és a tanulási pszichológia határterületein.

Kulcsszavak: *MI, német mint idegen nyelv, nyelvi készség, digitális, voice tutor*

Riešenia na báze UI v oblasti jazykových zručností pri výučbe nemčiny ako cudzieho jazyka

Plánovaný projekt dizertačnej práce sa zaoberá systematickým výskumom umelej inteligencie ako tzv. voice tutora a jej potenciálu pri výučbe nemčiny ako cudzieho jazyka v oblasti jazykovej zručnosti hovorenia. Vzhľadom na to, že osvojovanie si schopností voľného hovorenia v inštitucionalizovanom vzdelávaní je často obmedzené časovými obmedzeniami a emocionálnymi bariérami, použitie systémov umelej inteligencie Voice-to-Voice (V2V) predstavuje významný technologický a didaktický zlom. Od doktoranda sa očakáva, že nielen opíše tento inovatívny potenciál, ale aj vedecky podloženým spôsobom vyhodnotí jeho účinnosť z hľadiska zmien v jazykovom prejave a autonómii študentov.

Dizertačný projekt sa zameriava na vývoj teoreticky podloženého modelu, ktorý môže slúžiť ako základ pre rozpracovanie konceptu takzvaného digitálneho učiteľa jazyka. Pri tom je potrebné objasniť, do akej miery môže AI fungovať ako adaptívny podporný systém, a to na príklade interakčnej kompetencie (podľa CEFR). Dizertácia tak premostuje medzeru medzi teoretickými základmi jazykového

vzdelávania a praktickým dizajnom vzdelávacích prostredí podporovaných umelou inteligenciou.

Z hľadiska výskumnej výkonnosti je potrebný sofistikovaný metodický plán založený na kombinácii metód, ktorý presahuje tradičné štúdie na báze TAM. Kvalifikačný profil uchádzačov preto vyžaduje vysokú mieru afínit k digitálnej didaktike, ako aj schopnosť interdisciplinárnej reflexie na rozhraní jazykovej didaktiky, počítačovej lingvistiky a psychológie učenia.

Kľúčové slová: *umelá inteligencia, nemčina ako cudzí jazyk, jazykové zručnosti, digitálne, voice tutor*

AI-based solutions for developing speaking skills in teaching German as a foreign language

The planned dissertation project deals with the systematic research of AI-based voice tutors and their potential in teaching German as a foreign language with the aim of developing oral interaction skills. Given that the acquisition of free speaking skills in institutionalized education is often limited by time constraints and emotional barriers, the use of Voice-to-Voice AI systems (V2V) represents a significant technological and didactic turning point. The doctoral candidate is expected not only to describe this innovative potential, but also to evaluate its effectiveness in terms of changes in language production and learner autonomy in a scientifically sound manner.

The dissertation project focuses on the development of a theoretically grounded model that can serve as a basis for elaborating on the concept of the so-called digital language teacher. In doing so, it is necessary to clarify, using the example of interactional competence (according to the CEFR), to what extent AI can function as an adaptive scaffolding system. The dissertation thus bridges the gap between the theoretical foundations of language learning and the practical design of AI-supported learning environments.

	<p>In terms of research performance, a sophisticated, mixed-methods-based methodological plan is required that goes beyond traditional TAM studies. The qualification profile of applicants therefore requires a high degree of affinity for digital didactics as well as the ability to engage in interdisciplinary reflection at the intersection of language didactics, computational linguistics, and learning psychology.</p> <p>Keywords: <i>AI, German as a foreign language, speaking skills, digital, voice tutor</i></p>
<p>Dr. habil. László V. Szabó, PhD. Katedra nemeckého jazyka a literatúry Német Nyelv és Irodalom Tanszék Department of German Language and Literature vszabol@ujv.sk</p>	<p>Irodalomtanítás a német nyelv oktatásában</p> <p>Az irodalomtanítással és egyben a német mint idegen nyelv oktatásával foglalkozó PhD értekezéseknek az iskolai (különösen a gimnáziumi) irodalomtanítás módszertanának kutatására, az irodalmi szövegek GFL-oktatásban való alkalmazhatóságára és pedagógiai hasznára kell összpontosítaniuk. A kutatások során felmerülő egyik fontos kérdés, hogy miként lehet hatékonyan tanítani a német nyelvű irodalmat (amely nemcsak német vagy osztrák irodalomként, hanem kisebbségi irodalomként is értelmezhető) a középiskolásoknak, és ezáltal hogyan lehet motiválni vagy elősegíteni a német nyelvel elsajátítását. Ennek során szükséges figyelembe venni az irodalomtanítással kapcsolatos aktuális kutatási eredményeket az idegen nyelv oktatását illetően, valamint az iskolai irodalomtanítás kérdéseire vonatkozó innovatív megközelítéseket is (különösen Németországban kívül, például Szlovákiában). Továbbá az elemzésbe beépíthetők a tapasztalati oktatásból származó ismeretek is. A német mint idegen nyelv oktatásának jól ismert vagy bevált egyéni módszerein túl (pl. versek olvasása és írása, egyszerű szövegek fordítása és elemzése/megvitatása, drámapedagógia vagy projektalapú tanulás módszerei) vizsgálni lehet a különböző irodalmi szövegtípusok, például mesék, fabulák, aforizmák, novellák stb. tanításának nehézségi szintjével kapcsolatban a különböző nyelvi szinteken zajló nyelvoktatás kontextusait. A jelölt releváns gyakorlati tapasztalata és annak elemzése különösen üdvözlendő.</p>

Kulcsszavak: *német mint idegen nyelv, irodalomoktatás, gyermekirodalom, innováció*

Didaktika literatúry v rámci výučby nemeckého jazyka

Dizertácie o didaktike literatúry a nemeckého jazyka ako cudzieho jazyka by sa mali zameriavať na výskum metód výučby literatúry na školách (najmä stredných školách), použiteľnosť literárnych textov vo výučbe nemeckého jazyka ako cudzieho jazyka a ich pedagogickú hodnotu. Dôležitou otázkou, ktorá sa vynára v priebehu výskumu, je, ako možno efektívne vyučovať nemeckú literatúru (ktorú možno interpretovať nielen ako nemeckú alebo rakúsku literatúru, ale aj ako menšinovú literatúru) žiakom stredných škôl a ako to môže motivovať alebo podporovať osvojovanie si nemeckého jazyka. Pri tom je potrebné zohľadniť aktuálne výskumné zistenia o výučbe cudzích jazykov v súvislosti s výučbou literatúry, ako aj inovatívne prístupy k výučbe literatúry na školách (najmä mimo Nemecka, napr. na Slovensku). Do analýzy možno zahrnúť aj poznatky získané zo skúsenostnej výučby. Okrem známych alebo osvedčených individuálnych metód výučby nemeckého jazyka ako cudzieho jazyka (napr. čítanie a písanie básní, preklad a analýza/diskusia o jednoduchých textoch, dramatická pedagogika alebo projektové metódy výučby) je možné skúmať kontexty výučby jazyka na rôznych jazykových úrovniach vo vzťahu k úrovni náročnosti výučby rôznych typov literárnych textov, ako sú rozprávky, bájky, aforizmy, poviedky atď., vo vzťahu k úrovni náročnosti ich výučby v rôznych jazykových kontextoch. Relevantné praktické skúsenosti uchádzača a ich analýza sú zvlášť vítané.

Kľúčové slová: *nemčina ako cudzí jazyk, výučba literatúry, detská literatúra, inovácie*

Teaching German Language and Literature

The focus of PhD theses on the topic of literature teaching and/or in German as a Foreign Language (GFL) instruction should be on research into the methodology of

	<p>literature teaching in schools (especially grammar schools), the applicability of literary texts in GFL instruction, and their pedagogical benefits. Research can examine how to effectively teach German-language literature (which can be understood not only as literature from Germany or Austria, but also as German literature as minority literature) to secondary school students and thereby motivate or promote language acquisition. Previous findings on literature teaching in GFL instruction should be considered, as well as the possibilities of innovative approaches to questions of literature teaching in schools (especially outside Germany, for example, in Slovakia). Furthermore, insights from experiential education can also be incorporated into the analysis. Beyond well-known or established individual methods of teaching German as a Foreign Language (e.g., reading and writing poetry, translating and analyzing/discussing simple texts, methods of drama pedagogy or project-based learning), questions can/should be raised regarding the level of difficulty of teaching various literary text types such as fairy tales, fables, aphorisms, short stories, etc., within the context of language instruction at different proficiency levels. The candidate's relevant practical experience and its analysis are particularly welcome.</p> <p>Keywords: <i>German as Foreign Language, Didactics of Literature, Literature for Children, Innovations</i></p>
<p>doc. PaedDr. Patrik Šenkár, PhD. Katedra slovenského jazyka a literatúry Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék Department of Slovak Language and Literature senkarp@ujv.sk</p>	<p>Pedagogicko-didaktická interpretácia textov v edukačných publikáciách v rámci predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra</p> <p>Predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra má vo výchovno-vzdelávacom systéme Slovenskej republiky špeciálne postavenie. Je integrálnou zložkou výučby v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským. Súčasťou tohto procesu sú rôzne edukačné publikácie, ktoré majú za cieľ zefektívniť komplexný proces nadobúdania vedomostí, zručností a návykov žiakov/študentov. Dizertačná práca z čitateľského hľadiska analyzuje jednotlivé texty, interpretuje ich z pedagogicko-didaktického aspektu. Indukčnou i dedukčnou metódou vyvodzuje podobné a rozdielne zretele, črty či charakteristiky, ktoré sa majú uplatniť (aj) pri</p>

modernom a efektívnom vyučovaní spomínaného predmetu v pozadí požiadaviek dnešnej pedagogiky, inovácií a reforiem súčasnosti i celkovej školskej politiky.

Kľúčové slová: *didaktika, pedagogika, interpretácia, edukačné publikácie, slovenský jazyk a slovenská literatúra*

Oktatási publikációk szövegeinek pedagógiai-didaktikai interpretációja a szlovák nyelv és szlovák irodalom tantárgyon belül

A Szlovák nyelv és szlovák irodalom elnevezésű tantárgy kiemelt státuszú a Szlovák Köztársaság oktatási rendszerében. A magyar tannyelvű alap- és középiskolai oktatás szerves része. Ennek a folyamatnak a részét képezik a különféle oktatási kiadványok, melyek célja a tanulók ismereteinek, készségeinek és szokásainak elsajátítása, az összetett folyamatok hatékonyabbá tétele. A disszertációs dolgozat az egyes szövegeket olvasói szemszögből elemzi, pedagógiai-didaktikai szempontból értelmezi. Az induktív és deduktív módszerrel hasonló és eltérő szempontokat, vonásokat vagy jellemzőket nevez meg, amelyeket az említett tantárgy korszerű és hatékony oktatásában (is) alkalmazni kell a mai pedagógia igényei, a jelenkor újításai és reformjai, illetve az egységes iskolai politika szemszögből.

Kulcsszavak: *didaktika, pedagógia, interpretáció, oktatási kiadványok, szlovák nyelv és szlovák irodalom*

Pedagogical-didactic interpretation of texts in educational publications within the subject Slovak language and Slovak literature

The subject Slovak language and Slovak literature has a special status in the educational system of the Slovak Republic. It is an integral component of teaching in primary and secondary schools with Hungarian as the language of instruction. Part of this process are various educational publications that aim to make the complex process of acquiring knowledge, skills and habits of pupils/students more effective. The dissertation analyzes individual texts from the reader's point of view, interprets them from a pedagogical-didactic aspect. Using the inductive and deductive method, it derives similar and different aspects, traits or characteristics that should be applied (also) in the modern and effective teaching of the mentioned

	<p>subject against the background of the demands of today's pedagogy, innovations and reforms of the present and overall school policy.</p> <p>Keywords: <i>didactics, pedagogy, interpretation, educational publications, Slovak language and Slovak literature</i></p>
<p>doc. PaedDr. Patrik Šenkár, PhD. Katedra slovenského jazyka a literatúry Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék Department of Slovak Language and Literature senkarp@ujv.sk</p>	<p>Interpretačno-didaktické aspekty stvárnenia medzil'udských vzťahov a národnostného bytia v prózach Petra Andruška</p> <p>V rámci slovenskej literatúry sú určité integrované oblasti, ktoré dodnes oslovujú časť vnímavých čitateľov (žiakov). Predstaviteľom jednej z nich bol aj spisovateľ Peter Andruška (1943 – 2024), ktorý sa vo svojich prozaických textoch špecificky venoval rôznorodému zobrazeniu (často konfliktných) medzil'udských vzťahov. V jeho prototextoch sa preto objavuje o. i. aj širšie či užšie chápaný zreteľ národnostne zmiešaného južného Slovenska – teda časopriestor minoritného bytia v centre s rôznymi životmi, konaniami a interpersonálnymi vzťahmi. Cieľom dizertačnej práce je v pozadí jednotlivých interpretačných analýz prozaických textov Petra Andruška poukázať na jeho autorský idiolekt, t. j. v pozadí indukcie/dedukcie syntetizovať/komparovať konkretizácie a špecifiká rôznych aspektov jednotlivých próz, a tak hlbšie (teda aj presnejšie) určiť, podporiť/vyvrátiť rôzne zistenia či hodnotenia nielen odborníkov, ale aj samotného čitateľa-doktoranda. Okrem toho sa v práci – v pozadí uvádzaných zistení – poukazuje aj na možné využitie vybraných diel (úryvkov) na hodinách slovenskej literatúry.</p> <p>Kľúčové slová: <i>slovenská literatúra, Peter Andruška, interpretácia, didaktika, medzil'udské vzťahy, národnostné bytie</i></p> <p>A személyközi kapcsolatok és a nemzetiségi lét ábrázolásának interpretatív és didaktikai aspektusai Peter Andruška prózájában</p> <p>A szlovák irodalomban vannak bizonyos integrált területek, amelyek ma is vonzóak egyes fogékony olvasók (diákok) számára. Az egyik ilyen terület képviselője Peter Andruška (1943 – 2024) író volt, aki prózájában specifikusan és sokszínűen ábrázolta a gyakran ellentmondásos interperszonális kapcsolatokat. Ezért szövegeiben a többé-kevésbé tág értelemben vett etnikailag vegyes Dél-Szlovákia ábrázolása jelenik meg a kisebbségi lét idő-terével a középpontban, ill. a különféle életekkel, cselekedetekkel és interperszonális kapcsolatokkal. A disszertáció célja,</p>

	<p>hogy rámutasson az adott szerző idiolektusára, azaz az indukción/dedukción háttérben szintetizálja, ill. hasonlítsa össze az egyes prózák különböző aspektusainak konkretizációit és sajátosságait. Így pontosabban meghatározza, alátámasztja/cáfolja nemcsak a szakértők, hanem maga az olvasó (mint doktoranduszhallgató) is a különböző megállapításokat vagy értékeléseket. Emellett a dolgozat – a bemutatott megállapítások háttérben – rámutat a kiválasztott művek (részletek) lehetséges felhasználására is a szlovák irodalomórán.</p> <p>Kulcsszavak: <i>szlovák irodalom, Peter Andruška, interpretáció, didaktika, interperszonális kapcsolatok, nemzetiségi lét</i></p> <p>Interpretative and didactic aspects of the portrayal of interpersonal relationships and minority existence in the prose of Peter Andruška</p> <p>Within Slovak literature, there are certain integrated areas that still address to some receptive readers (students). One of its was represented by the writer Peter Andruška (1943 – 2024), who in his prose texts specifically devoted himself to the diverse depiction of (often conflicting) interpersonal relationships. Therefore, in his prototexts, a more or less broadly understood view of the ethnically mixed southern Slovakia appears, i.e. the time-space of minority existence in the center with various lives, actions and interpersonal relationships. The aim of the dissertation is to point out his authorial idiolect, i.e. against the background of induction/deduction, synthesize/compare the concretizations and specifics of various aspects of individual prose, and thus more deeply (and therefore more precisely) determine, support/rebut various findings or assessments not only of experts, but also of the reader-doctoral student himself/herself. In addition, the work – in the background of the presented findings – also points out the possible use of selected texts (extracts) in Slovak literature lessons.</p> <p>Keywords: <i>Slovak literature, Peter Andruška, interpretation, didactics, interpersonal relationships, minority existence</i></p>
<p>doc. PhDr. Eva Tibenská, PhD. Katedra slovenského jazyka a literatúry PF UJS Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék Department of Slovak Language and Literature</p>	<p>Didaktické spracovanie prepojenosti lexiky, morfológie so syntaxou slovenského jazyka na II. stupni ZŠ</p> <p>Jazyk je zložitý systém so svojou štruktúrou založenou na prepojenosti jednotlivých rovín jazykového systému a ich jazykových aj popri jazykových prostriedkov.</p>

tibenskae@uj.s.sk

Syntaktická rovina ako hierarchicky najvyššie stojaca úroveň jazykového spracovania myšlienkového odrazu skutočnosti v sebe zahŕňa všetky syntakticky relevantné javy z nižších rovín, pričom ich prispôsobuje novému, syntaktickému využitiu. Tak neosobné (impersonálne) slovesá nachádzajú na syntaktickej rovine využitie v jednočlenných vetách, skupina predmetových slovies nachádza uplatnenie v sémanticky aktívnych vetách aj v ich derivovaných pasívnych obmenách a pod. V rámci integrovanej didaktiky by sa mala preto aj v základných školách uplatňovať pri vysvetľovaní syntaktických javov ich prepojenosť s ostatnými rovinami jazykového systému.

Kľúčové slová: *integrovaná didaktika, prepojenosť jazykových rovín, syntax slovenského jazyka, analýza, základná škola*

A szlovák nyelv szókincsbeli, morfológiai és szintaktikai átfedésének kapcsolata s ennek didaktikai feldolgozása az alapiskola felső tagozatán

A nyelv összetett rendszer, amelynek felépítése a nyelvi rendszer egyes szintjeinek és azok nyelvi és nyelven kívüli eszközeinek összekapcsolódásán alapul. A szintaktikai szint, mint a valóság mentális tükröződésének, nyelvi feldolgozásának hierarchikusan legmagasabb szintje, minden szintaktikailag releváns jelenséget magában foglal az alacsonyabb szintekről, miközben új, szintaktikai felhasználásra adaptálja azokat. Így a személytelen igék szintaktikai szinten használatosak az egytagú mondatokban, az alanyi igék csoportja a szemantikailag aktív mondatokban és származtatott passzív változataiban is, stb. Az integrált didaktikát ezért az alapiskolákban is alkalmazni kell a szintaktikai jelenségek, a nyelvi rendszer más szintjeihez való kapcsolódásuk magyarázatakor.

Kulcsszavak: *integrált didaktika, nyelvi szintek átfedése, szlovák nyelv szintaxisa, elemzés, alapiskola*

Didactic processing of the connection between lexis, morphology and syntax of the Slovak language at the second stage of primary education

Language is a complex system with its structure based on the interconnectedness of individual levels of the language system and their linguistic and extralinguistic means. The syntactic level, as the hierarchically highest level of linguistic processing of the mental reflection of reality, includes all syntactically relevant

phenomena from lower levels, while adapting them to a new, syntactic use. Thus, impersonal verbs are used on a syntactic level in single-member sentences, the group of subject verbs is used in semantically active sentences and in their derived passive variations, etc. Integrated didactics should therefore also apply in elementary schools when explaining syntactic phenomena, their interconnection with other levels of the language system.

Keywords: *integrated didactics, interconnectedness of language levels, syntax of the Slovak language, analysis, elementary school*